

УДК 811.111'06:378(072)

Русавська О.О.

Національний університет «Одеська морська академія»

Ковальчук О.К.

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. У статті висвітлені можливості використання нових технологій в навчанні іноземних мов, що на практиці доводять свою ефективність і приводять до високих показників в оволодінні іноземними мовами. Новий час (Інтернет та високі технології) вимагає нових методів викладання та вивчення іноземних мов. У пріоритеті знаходиться активна розумова діяльність студента, а викладач грає роль супервайзера, який надає грамотно підібрані та відповідні цілям методи навчання. У статті представлені основні уявлення про переваги використання засобів масової інформації при вивченні іноземної мови. Можливості сучасних технологій дають можливість персоналізувати навчальний процес, оптимізувати логістичний аспект пошуку та передачі знань студентам, сприяти підвищенню кваліфікації та інтенсифікації навчання. Стаття підкреслює інноваційний та інтерактивний характер методів та їх важливість для розвитку професійного спілкування.

Ключові слова: новітні технології, методики викладання, технічні засоби, інноваційні методи, оптимізація навчального процесу.

Rusavska Olga

National University "Odesa Maritime Academy"

Kovalchuk Oleksandra

Odesa National I.I. Mechnikov University

MODERN MEANS AND METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Summary. This article deals with the most relevant and increasingly interesting issue of innovative methods of teaching foreign languages, which stimulate the activity of students in practical classes in a foreign language. The new time (of Internet and high technology) requires new methods of teaching and learning foreign languages. In the priority there is active mental activity of the student, and the teacher plays the role of supervisor, who provides competently selected and appropriate methods of training. The most common classical techniques such as the grammar-translation method, the method of listening, the direct method, the communicative method, and others no longer satisfy the needs of modern pedagogy, therefore, new methods are constantly being developed that allow each teacher to choose the appropriate method of work for themselves. The analysis outlines the obsolescence of using only classical methods and proves the effectiveness, creativity and new possibilities for teachers of modern approaches. It highlights its innovative and interactive character and importance for professional communication development. The article also emphasizes advantages of this method in the foreign languages teaching process and benefits for students' personal qualities. The main ideas about the advantages of using media while learning a foreign language are presented in the article. Possibilities of modern technologies give the opportunity to personalize the educational process, optimize the logistical aspect of the search and transfer of knowledge to students, to promote competencies and to intensify training. Large-scale and versatile studies on the effectiveness of teaching foreign languages make it possible to conclude that these categories, which are researched by scholars, should be key to the selection of technical means of training in order to increase the efficiency of teaching foreign languages. In addition, technical training facilities have clear advantages over traditional ones and are therefore an effective additional tool for optimizing the learning process and improving the student's progress.

Keywords: new technologies, teaching methods, technical means, innovative methods, optimization of educational process.

Постановка проблеми. Успішне оволодіння студентами іноземної мови головним чином залежить від методики, яку використовує викладач у процесі навчання.

Найпоширеніші класичні методики, такі як граматико-перекладний метод, метод аудіювання, прямий метод, комунікативний метод та інші вже не задовольняють потреби сучасної педагогіки, тому постійно розробляються нові методи, які дозволяють кожному викладачеві обрати для себе відповідну методику роботи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У навчальній літературі останніх років не достатньо уваги приділяється впровадженню

передових новітніх технологій у викладанні іноземних мов. Для студентів це є невід'ємною частиною життя та ці методи можуть прискорити та облегшити процес засвоєння матеріалу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Стосовно педагогічної перспективи можливим вирішенням цієї проблеми є залучення до навчального процесу технічних засобів, а саме – різноманіття навчального процесу; постійний доступ студентів до необхідної різноформатної інформації; портативність та зручність у використанні; можливість впровадження різних підходів до навчання та полегшення роботи з різними навчальними типами студентів; сприяння кому-

нікації та диференціація навчання через інтерактивні засоби масової інформації (комп'ютерна презентація-проект, Telegram канал, case study та ін.).

Мета статті. Головною метою цієї роботи навчання є збільшення успішності навчального процесу. Завдяки можливостям сучасних технологій викладачі мають змогу не тільки персоналізувати навчальний процес, враховуючи індивідуальні потреби та інтереси студентів, але й оптимізувати процес передачі знань студентам та засвоєння матеріалу студентами; сприяти формуванню навчальних та подальших цілей; визначення інтенсивності навчання за потребами чи за бажаннями студентів.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку зі стрімким темпом розвитку інноваційних технологій зміни відбуваються в усіх сферах життя суспільства. Викладання професійно-орієнтованої іноземної мови допомагає учням краще розбиратися в своїй професії і в майбутньому розраховувати на кращу вакансію, однак в навчальному процесі викладачі дедалі частіше зустрічаються з численними проблемами, однією з яких є відсутність мотивації у студентів. На жаль, багато хто з них сприймає уроки іноземної мови як перешкоду в їх навчанні. У зв'язку з цим слід урізноманітнити форми роботи на заняттях, осучаснити їх, що допоможе зацікавити молодих людей.

Нові технології в навчанні іноземних мов на практиці доводять свою ефективність і приводять до високих показників в оволодінні іноземними мовами. На першому місці пізнавальна діяльність учня, а не навчальна діяльність викладача. У пріоритеті знаходиться активна розумова діяльність студента, а викладач грає роль супервайзера, який надає грамотно підібрані та відповідні цілям методи навчання.

До сучасних інноваційних методів у навчанні іноземних мов відносяться такі, як мозковий штурм, комп'ютерна презентація-проект, Telegram канал, case study тощо. Вони активізують діяльність студентів на практичних заняттях з іноземної мови.

Сучасні технології стимулюють у студентів не тільки практичне застосування іноземної мови, а й певну професійну поведінку – самостійність, активність і творчість.

У 20-21 століттях з'явилися його модифікації, нові підходи в методиці. Розглянемо деякі з них:

Task based learning – підхід, заснований на певних поставлених задачах. Цільові завдання зазвичай включають у себе широкий спектр мовних областей, а також усі чотири мовні компетенції. Єдиною слабкою стороною даної методики може стати різне сприйняття задачі вчителем та учнем [6].

Content and Language Integrated Learning – це підхід, на засадах якого учні вивчають науковий курс іноземною мовою, водночас набуваючи відповідного словникового запасу і мовних навичок. Єдиним недоліком такого методу є нестача матеріально-технічної бази і кваліфікованих викладачів [5].

Dogme – це підхід, характерною рисою якого є зосередження викладання на учневі, а не керування наявними ресурсами, включаючи навчальні посібники. Труднощі полягають у тому, що підхід вимагає від викладача гнучкості, вміння швидко перемикатися і великого досвіду, а також не є ефективним для підготовки до іспитів [6].

Flipped classroom – це підхід, що передбачає самостійну підготовку учнів до заняття (переважно інструктовану у режимі онлайн) та дискусії безпосередньо з учителем. Мінусом є те, що метод підходить тільки для мотивованих учнів високого рівня [4].

Telegram – це мобільний додаток, що дозволяє користувачам спілкуватись використовуючи мобільні пристрої. Цей месенджер дозволяє обмінюватись повідомленнями й медіафайлами багатьох форматів й великих розмірів. Telegram є досить популярним сервісом серед студентів й може широко використовуватись для організації як аудиторної так і позааудиторної роботи. Telegram дає можливість створення груп, що можуть використовуватись не тільки для оголошень, але й викладач або призначений студент може залишати там домашнє завдання, завантажувати фото матеріалу написаного на дошці та роздаткових матеріалів, аудіо та відео файли, що використовувались на занятті, як для відсутніх студентів, так і для тих, хто потребує більше часу для опрацювання матеріалу. Таким чином можна досягнути більшої індивідуалізації навчання, бути впевненим, що всі студенти отримали доступ до навчальних матеріалів.

Telegram надзвичайно спрощує перевірку невеликих тестів: студенти відправляють свої відповіді вчителю окремим повідомленням або в чат групи для подальшого аналізу.

При відсутності проектора в аудиторії (або якщо окремі студенти не дуже добре бачать екран) студенти можуть розглянути малюнки й графіки для письмових й усних завдань у своїх гаджетах, за необхідності збільшуючи окремі частини. Це ж саме стосується й відео, при відсутності проектора студенти можуть переглянути його використовуючи навушники, які є практично у всіх.

Крім урізноманітнення занять, можливості реалізації більш індивідуального підходу до студентів й економії ресурсів, використання цього додатку має ще одну вагому перевагу-він дає можливість продивитись відповіді студентів при плануванні наступних занять, визначити типові помилки, спланувати роботу спрямовану на їх усунення.

Можливості, що надає Telegram, є дійсно широкими, використання цього додатку має великий потенціал при викладанні іноземної мови, проте, варто пам'ятати, що постійне користування мобільними пристроями негативно впливає на здоров'я всіх учасників навчального процесу, й навчання буде ефективним тільки при використанні різних форм і методів роботи.

Case study – один із найпоширеніших інноваційних та інтерактивних методів навчання з використанням конкретних навчальних ситуацій, тренінгових технологій ділової комунікації, особистісного розвитку та формування комунікативних умінь і навичок майбутніх компетентних фахівців. Метод case-study або метод конкретних ситуацій (*від англійського case – випадок, ситуація*) – метод активного проблемно-ситуативного аналізу. Особливістю методу case-study є створення проблемної ситуації на основі фактів з реального життя. Мета кейс-методу – поставити студентів у таку ситуацію, за якої їм необхідно буде приймати рішення. Роль викладача зводиться до спостереження і управління дискусії-

єю, роботою студентів. Безпосередня ціль методу case-study – спільними зусиллями групи студентів проаналізувати ситуацію – case, що виникає при конкретному стані справ, і виробити практичне рішення; закінчення процесу – оцінка запропонованих алгоритмів і вибір найкращого з них у контексті поставленої проблеми [2, с. 3].

Одним з перших, хто звернув увагу на потенціал методу case-study – Девід Коттон, автор серії підручників «Market Leader». Він виокремив такі структурні складові методу: 1. Background (Вступ). 2. Creative Task (Творче завдання). 3. Communicative Workshop. (Майстерня спілкування) [2].

Стосовно переваг методу case-study можна виділити: задіяння принципів проблемного навчання; здобуття навичок вирішення існуючих проблем; здатність утворювати групи на єдиному проблемному полі, при цьому процес вивчення імітує механізм прийняття рішення в житті, він більш відповідіає життєвій ситуації, ніж вивчання термінів з подальшим переказом, оскільки вимагає не тільки знання і розуміння термінів, але й вміння використовувати них, тим самим будуються схеми, які логічно вирішують проблему, дозволяють аргументувати свою думку; отримання вміння роботи в команді (Team Job Skills); здобування навичок найпростіших узагальнень; відпрацювання навичок презентації; отримання навичок прес-конференції, уміння ставити та формулювати питання, аргументувати відповідь [2, с. 10].

Крім того, кейс-метод має великий виховний потенціал з позиції формування та розвитку особистісних якостей: розвиток креативності; формуванні готовності взяти на себе відповідальності за результати власного аналізу ситуації і за роботу всієї групи; формуванні впевненості в собі; формуванні навичок комунікативної культури; формуванні соціально активної і життєво компетентної особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконаленню і самореалізації.

Таким чином, впровадження методу case-study в практику вищої професійної освіти дозволяє зробити заняття з іноземної мови у ВНЗ більш наближеним до реального життя і практично-орієнтованим на майбутню спеціальність студентів. Кейс-метод є інноваційним, дієвим, результативним та спрямованим на розвиток загального інтелектуального і комунікативного потенціалу студента і викладача. Також аналіз ситуацій під час практичних занять впливає на професіоналізацію студентів, сприяє формуванню їх інтересу до майбутньої професії та розвитку професійної комунікації.

YouTube – різноманітні онлайн відео, розташовані на каналі YouTube, дають необмежені можливості в цій області.

В теперішній час кожен має доступ до значної кількості онлайн матеріалів (одне з таких «сховищ» – канал «YouTube», які можуть бути застосовані на заняттях з іноземної мови. Вибір youtube каналів очевидний: вони популярні серед молодих людей, вміщують неймовірну кількість автентичної інформації, і, що важливо, безкоштовні.

Використання відеоджерел робить процес вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови більш цікавим і захоплюючим, дозволяє легко запам'ятовувати необхідну лексику і спілкуватися на потрібні теми. Таким чином, працюючи з такими

матеріалами, у студентів підвищується мотивація, зникає негативне ставлення до процесу навчання.

Комп'ютерна презентація-проект має відповідати наступним критеріям:

1. Наявність професійної та практичної спрямованості проектної роботи.

2. Наявність конкретної мети роботи: використання в роботі іноземної мови в усній і письмовій формі, розвиток умінь і навичок в усіх видах мовленнєвої діяльності.

3. Самостійність студентів, починаючи з вибору потрібної теми проекту і закінчуючи плануванням роботи.

4. Орієнтованість на результат: підготовка творчого проекту на завершальному етапі у відповідній формі (наприклад, у формі презентації в Power Point).

5. Розвиток важливих соціальних якостей в результаті роботи над спільним проектом.

6. Розвиток міжпредметних зв'язків в процесі виконання роботи.

Робота над будь-яким проектом передбачає наступні етапи:

1. Планування.

2. Розробка структури та загального плану проекту.

3. Робота в групах.

4. Представлення проекту.

5. Рефлексія [1, с. 279].

Проектне навчання, як один з інноваційних методів, значно розвиває як мовні, так і соціальні та професійні навички студентів.

Впровадження сучасних засобів та методик передбачає відхід від нав'язаних шаблонів, мотивує вчителів до пошуку, виходом з узгодженням рамок та вповноважує їх розробляти власну систематичність та відповідну альтернативу методам [8]. Тому представлені підходи здатні задовольнити потреби як сучасних учнів, так и вчителів, які стають усе більш творчими та креативними.

На нашу думку, необхідно поєднувати роботу з гаджетами з роботою за підручником, живим спілкуванням у різних парах і групах, написанням творів „від руки” й аналізом помилок допущених у чатах на традиційній дошці. Подібний підхід робить заняття більш різноманітним, сприяє розвантаженню очей й дає можливість гармонійно поєднати традиційні підходи до викладання іноземної мови з новітніми технологіями. Тобто, завдання викладача – поєднати особливості англійської мови з розвитком комунікативних навичок студентів у вузі.

Висновки та пропозиції. Сьогодні поряд з традиційними методами навчання іноземної мови все більше використовуються інноваційні методи, які дозволяють активізувати діяльність студентів на практичних заняттях з іноземної мови. Масштабні та різносторонні дослідження питання ефективності навчання іноземним мовам дають змогу зробити висновки, що саме зазначені категорії, досліджувані науковцями, мають бути ключовими для відбору технічних засобів навчання з метою збільшення ефективності навчання іноземним мовам. Окрім того, технічні засоби навчання мають однозначні переваги над традиційними, а тому є ефективним додатковим засобом для оптимізації навчального процесу та підвищення успішності студентів.

Список літератури:

1. Крапивкина О.А., Синева Ю.О. О традициях и инновациях в методике преподавания иностранных языков. *Вестник ИрГТУ*. 2013. Вып. 80. С. 274–281.
2. Психологія і педагогіка. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій : Навчально-методичний посібник. Львів : ЛІБС УБС НБУ, 2012.
3. Янкина Н.В. Традиционные подходы и инновационные технологии в обучении студентов неязыковых специальностей иностранным языкам. *Вестник ОГУ*, 2013. Вып 151. С. 300–305.
4. Bergman J., Sams A. *Flip Your Classroom: reach every student in every class every day*. ISTE, ASCD, 2012.
5. Coyle D., Hood Ph., Marsh D. *CLIL Content and Language Integrated Learning*. Cambridge University Press, 2012.
6. Ellis R. *Planning and Task Performance in a Second Language*. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2005.
7. Gavin Dudeney, Nicky Hocky *How to teach English with technology*. Harlow : Person Educated Limited, 2007.
8. Thornbury S., Meddings L. *Teaching Unplugged: Dogme in English Language Teaching*. Delta Publishing, 2012.

References:

1. Krapivkina O.A., Syneva Yu.O. (2013). O tradytsiyakh y ynnovatsiyakh v metodyke prepodavanyia ynostrannykh yazykov [On traditions in innovations in teaching foreign languages]. *Vestnyk YrHTU*, vol. 80, pp. 274–281.
2. Psykholohiia i pedahohika. Provedennia indyvidualnoho zaniattia za metodom analizu konkretnykh navchalnykh sytuatsii: Navchalno-metodychnyi posibnyk (2012). [Psychology and Pedagogics. Individual lessons based on situation analyses]. Lviv : LIBS UBS NBU.
3. Yankyna N.V. (2013). Tradytsyonniie podkhodi y ynnovatsyonniie tekhnolohyy v obuchenyy studentov neiazikovikh spetsyalnostei ynostrannim yazykam [Traditional approaches and innovative technologies in teaching professional languages]. *Vestnyk OHU*, vol. 151, pp. 300–305.
4. Bergman J., Sams A. (2012). *Flip Your Classroom: reach every student in every class every day*. ISTE, ASCD.
5. Coyle D., Hood Ph., Marsh D. (2012). *CLIL Content and Language Integrated Learning*. Cambridge University Press.
6. Ellis R. (2005). *Planning and Task Performance in a Second Language*. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company.
7. Gavin Dudeney, Nicky Hocky (2007). *How to teach English with technology*. Harlow : Person Educated Limited.
8. Thornbury S., Meddings L. (2012). *Teaching Unplugged: Dogme in English Language Teaching*. Delta Publishing.